

L. I. S. 14. intenda reginatur.

1313

DISSERTATIO INAUGURALIS JURIDICA
DE
**THESAURO ARTE
MAGICA INVENTO,**

^{QVAM}
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DOMINO

GUILIELMO HENRICO,
DUCE SAXONIAE, IULIAE, CLIVIAE, MONTIUM, ANGARIAE,
WESTPHALIAE ET RELIQUA,

EX DECRETO ET AUTORITATE
ILLUSTRIS IN FLORENTISSIMA SALANA
ICTORUM ORDINIS

PRAESIDE
JOANNE BERNHARDO Griesse,
HEREDITARIO in Posen/
JCTO, SERENISS. DUC. SAXO-ISNAC. CONSILIARIO AULICO ET
CONSISTORIALI, ANTECESSORE, JUD. AUL., FACULTATIS
JURIDICÆ ET SCABINATUS ASSESSORE
MERITISSIMO

PATRONO AC PRAECEPTORE SUO
SUBMISSA VENERATIONE IN AETERNUM COLENDO

PRO LICENTIA

SUMMOS IN UTROQUE JURE CAPESENDI HONORES

CAL. APRIL. MDCCXIX.

PUBLICÆ ERUDITORUM DISQUISITIONI SUBMITTIT.

IOH. HIERONYMUS HERMANNUS.

ZEAPOLITANUS.

IENAE TYPIS WERTHERIANIS.

25/18

VIRO
MAGNIFICO, ATQUE EXCEL-
LENTISSIMO
JOHANNI LUDOVICO
HERMANNO

JURIS CONSULTO FAMA MERITISQUE NOBILIS-
SIMO, CELSISSIMI COMITIS HOHENLOICO-
PFEDELBACENSIS

CANCELLARIÆ DIRECTORI

SPLENDIDISSIMO

GRAVISSIMO SANCTIORIS SENATUS
PRÆSIDI &c. &c.

PATRONO AC PATRUO SUO

ADCINERES USQUE

COLENDO

HAS

DE THESAURO ARTE MAGICA

INVENTO

PAGINAS CONSECRAT

AUTOR.

VIR
MAGNIFICE ATQUE EXCELLEN-
TISSIME,
PATRONE AC PATRUE OMNI HONORIS
CULTU SEMPER PROSEQUENDE

Singularis in orbe erudi-
torum est consuetudinis,
& nunquam satis deprædican-
dæ, ut vel subjecti imperanti-
bus, vel clientes patronis,
vel auditores iis, quorum fi-
deli doctrina antea usi fue-
rant, vel denique amici ami-
cis, & liberi parentibus, con-
fanguinei vel affines, consan-
guine-

guineis vel affinibus, foetus
ingenii dedicare soleant. Ex
his autem saepius quidam re-
periuntur, quorum finis est,
laudibus haud efferendus, lu-
crum exinde captandum, qui
me profecto omni ex parte
fugit, jus enim est consanguini-
nitatis, nec non gratissima
quam maximæ benevolentiae
paterno semper affectu con-
junctæ recordatio, quibus
commoveor, has tibi pagi-
nas levi scripturæ genere ul-
loque ingenii acumine refer-
tas, submisso animi sensu di-

care. Probe quidem scio, &
jam jamque in confessu est,
per exigucas quam mentis ex-
istere dotes, scientiam quo-
que tuam non fugientes, ex
quibus tale quid profici ne-
quit, quale dignum sit summa
eruditione tua, quam longo
abhinc temporis spatio Upsa-
lia maxime admirabatur, ac
propterea de recipiendo te
in numerum sacras linguas
profitentium cogitabat. Sed
amor erga patriam innatus
hunc honoris gradum abnue-
bat & recusabat, terra nunc
est

est Hohenloica, quæ te fo-
vet, in primis Pfedelbacum,
quod consiliis tuis saluberri-
mis longissimo jam tempore
fruitur. De tuo interea si-
galari erga me favore, quem
a teneris usque expertus sum,
persuasus existo, TE, VIR
MAGNIFICE, hunc ingenii
thesaurum nulla laude dignū
serena fronte accepturum,
magnamque audaciam me-
am, perturbantem gravissi-
ma negotia tua atque impe-
dientem, summa benignitate
esse interpretatum. Quam

annuntiavit antygois illi do[ct]or

perexi-

pereximiam benevolentiam
ac gratiam, qua me reddis ma-
xime obstrictum, omni obse-
quii genere studioque pieta-
tis remunerabo, Deumque T.
O. M. humiliter implorabo,
ut, TE, splendorem Gentis
Hermannianæ, Mæcena-
tem Musarum Hohenloica-
rum, atque summum Patro-
num studiorum meorum,
longissimo tempore salvum
fospitemque præstet.

*MAGNIFICI, ET EXCELLENTISSIMI
NOMINIS TUI*

Jenæ, Cal. April.
MDCCXIX.

Cultor perpetuus

Joh. Hieronymus Hermannus.

J. N. J.

Th., I.

Ostquam materiam hanc, quæ
in disquisitionem præsentem
venit, certas in thesēs divisi,
necessē est, ut aggrediar expli-
cationem vocum THE-
SAURI ARTE MAGI-

CA INVENTI. E re enim est inquit JCtus
Ulpianus in L. i. pr. de reb. cred. prius , quam
ad verborum interpretationem perveniamus , pau-
ca de significatione ipsius tituli referre.

Th. 2.

Ratione igitur ordinis paucis mentio
de vocabulo THESAURI est facienda.

A

&

2 *De Thesauro arte magica invento.*

& sic ipsam verborum interpretationem aggredior, hac ad finem rite perducta, significatio ipsius tituli seu thematis dissertationis plana erit ac perspicua. Utrum vero THENSAURUS vel THESAURUS sit legendum exigui est momenti. In Pandectis quidem Florentinis semper reperitur THENSAURUS, quam lectionem Haloander sua in Editione nec non Pacius atque alii approbaverunt, cum quibus Lipsius in eruenda antiquitate exercitatissimus facit, qui tractatu suo pereximio de recta pronunciat. Lat. Lingvæ cap. XV. *mirari se, inquit, cum tam suaviter Littera N sonet, omissam* s̄āpe à Gr̄ecis aut mutatam. *Illorum enim est* Māλλιος, qui Latinis Manlius: Ορτήσιος qui Hortensius: & plura. Quamquam & Latini in hac culpa: certe Sculptores, in quorum lapidibus lego, Clemeti, pro Clementi: Coiux & Infas: pro Conjux, Infans: Meses denique Menses. Donatus contra receptam Scripturam approbat, nam Thesaurum, inquit, veteres secundum Gr̄ecos (ubi τήσαυρος non τίνσαυρος) sine littera N proferebant.

Th. 5.

Th. 3.

Vox THESAURI natales suos debet græcæ linguae, & deducitur à verbo τίθημι, i. e. posse, vel secundum Jul. Cæs. Scaliger. Exerc. 78. ab antiquo græco ἀνέγειρον crastinum & τίθημι posse, Wesenb. in Comment. ad §. 39. f. d. R. D.

Th. 4.

Varias in Jure nostro appellationes fortitut^r THESAURUS: Mox enim dicitur depositio pecuniae, L. 31. §. 1. de A. R. D. Mox depositum, L. 39. §. 1. de Auro, & Arg. mundo &c. legat. Mox Dei beneficium, L. un. C. de thes. X. 15. Mox fortunæ donum salutatur, L. 63. §. 1. 4. de A. R. D. quod fortuna dedit, TRYPHONINUS JCtus THESAURUM ita vocat, Stoicos imitatus, quibus fortuna idem est, quod DEUS, teste Seneca, Lib. IV. c. 8. de benef.

Th. 5.

Huic voci originem suam debent sequentia!, ut THESALARIUS adjective sumptum, quod Plaut. ita usurpat: qui & Herculem thesaurarium festive vocat. Vocabulum THESALARIUS substantive acceptum veteribus erat

A 2

igno-

ignotum, & præfectum seu quæstorem ærarii denotat, qui in Jure ARCANIUS vel SUSCEPTOR appellatur, *L. f. C. de Suscept. præpos. & arcar X. 70.* Ita Quæstor Sacri Palatii vocatur THESAURARIUS FAMÆ PUBLICÆ, ut legere est apud Cujacium suo tempore Aquilam JCtorum, ad *L. 2. de Petit. bon. sublat. X. 12.* Item THESAURIENSIS *L. 2. de palat. Sacrар. XII. 24.* vocatur autem ita quilibet officialis Comitis thesaurorum. Inde etiam derivatur, more Græcorum verbum THESAURIZARE, quod Scriptoribus Ecclesiasticis frequens est.

Th. 6.

Sed quia natura rerum ita est comparata, ut plura sint negotia, quam vocabula, *L. 4. de præsc. verb.* Ideo vocabulum THESAURI varie etiam sumitur, nam. i. In sensu generalissimo acceptum, denotat quarumlibet rerum copiam, tam corporalium quam incorporalium, tam bonarum quam malarum. Ita dicitur thesaurus iræ, stupri, fraudis, hoc in sensu generalissimo multi eruditи Libros suos titulo THESAURI exornarunt, e. g. Georgius Barschanipius, Besoldus, Nizolius

lius &c. 2. Late in Jure nostro sumitur pro repositione quarumcunque opum ac mobilium, L. 15. ad exhib. L. 44. pr. de acquir. & amitt. poss. 3. Stricte pro veteri pecuniae depositione, quæ jam dominum non habet, L. 31. §. 1. L. 63. pr. de A.R.D. L. 7. §. 12. de Solut. matr. L. un. C. de thes. X. 15. quæ significatio hujus loci est. 4. Denique etiam accipitur pro quacunque re, quam maximo amore prosequimur, ita in sacris Luc. XII. 34. hac in significatione ponitur: *Ubi est thesaurus tuus, ibi cor tuum.* Sic Germanis in eadem Significatione **Schatz** dicitur.

Th. 7.

Significationem nunc THESAURI voces ARTE MAGICA excipiunt, quæ coniunctim consideratæ idem denotant ac vox MAGIA in genere sic dicta, quæ tale est crimen, quo quis adhibitis illicitis artibus, diabolo cooperante, hominibus eorumve bonis nocet, illos deludit, & miraculosa facere conatur, aut divinandi curiositatem profitetur, L. 4. 5. 6. C. de malef. & mathem. &c. Olim magiæ nomen honorifice fuit usurpatum solisque Sacerdotibus tributum, Osiand. de Magia, tb. 1. §. 4. Olim

A 3

quoque

quoque quamcunque Scientiam occultam denotavit, Thomas. de Crim. Mag. §. 9. Hæ voces autem hic accipiuntur pro mediis seu modis thesauros effodiendi illegitimis, legibusque odiosis, de quibus in sequentibus.

Th. 8.

Explicandum adhuc restat verbum **I N V E N T I**. Invenire autem rem significat eam non tantum aspicere, sed & aspectam apprehendere, L. 7. pro derel. L. 43. §. 9. 10. de furt. & arg. L. 13. C. de fidejuss. Notum etiam est ac satis perspectum **I N V E N T I O N E M** esse speciem Occupationis; quæ minime gentium procedit absque corporali apprehensione §. 13. f. de R. D. &c. L. 3. pr. & §. 2. de A. R. D. L. 1. §. 1. de acquir. vel amitt. poss. Thesaurus igitur inventus tum dicitur, quando non solum oculis observatus, sed & loco motus, occupatus atque apprehensus fuerit, Carpz. Jurispr. for. 2. Const. 35. defn. 7. n. 2. Perez ad L. un. C. d. t. n. ult.

Th. 9.

Quia vero **THESALURUS** aut modo licito aut illcito iuvenitur, ideo decrevi breviter age-

agere DE THESAUR^O modo illico nem-
pe ARTE MAGICA INVENTO.

Th. 10.

Et dici potest THESAURUS ARTE
MAGICA INVENTUS, in quo effodi-
endo scelerata ac punienda sacrificia, aut aliæ
quælibet artes legibus odiosæ adhibentur, L. un.
C. de Thes. X. 15. Intelliguntur autem hic per sce-
lerata sacrificia artesque legibus odiosas, impiæ
ceremoniæ actionesque superstitiones, quæ in eru-
endis thesauris solent adhiberi, de quibus infra.
Vid. Jacobi de la Porte Tr. von der Kunst
**Schätz zu graben/ durch die Claviculam Salo-
monis.**

Th. 11.

Ad hunc eruendi thesauros modum illegiti-
mum legibusque per quam odiosum suscipiendum
sæpius homines incitantur aut avaritia nunquam
satis vituperanda, quæ secundum Sacrarum effa-
tum radix est omnium malorum, i. Thim. 6. v. 10.
quod etiam Imperator noster Justinianus in Nov.
8. pref. comprobat, quando ait, avaritiam ma-
trem esse omnium malorum: Aut otio inertissi-
mo

mo & desidiosissimo, quod alias pulvinar Satanæ appellatur: *Aut anxio divitiarum Studio variis seductionum generibus illaqueato*, teste S. S. I. Thim. 6. v. 9.

Th. 12.

Ex præcedenti thesi sufficienter colligi potest, quinam præcipue de THESAURIS ARTE MAGICA INVENIENDIS sint solliciti, avari videlicet, desidia atque laboris inertia affecti, nec non fluxarum cupidi divitiarum. Reperiuntur quoque errores thesauri fossores, qui acerrime intendunt simplices circumvenire homines, de quibus Ahasverus Fritschius in *Ad-dit. ad Speidelii Spec. &c. sub Lit. S.* ita loquitur: *Errones, qui profitentur artem inveniendi ac effodiendi thesauros, dicti Schatz-Gräber/hi homines credulos pecuniis emungere, ac eis mendaciis suis fumum vendere solent.* Tales autem impostores ac stelliones pro qualitate fraudis & imposturæ, carcere, relegatione, aut etiam fustigatione merito plectuntur. Cavendum igitur ab eis est, ne fidem falsis ipsorum persuasionibus habeamus, multos enim nimis sero pœnituit, eis fidem habuisse. Et hoc Jcti Celeberrimi effatum clarissimum

mum & exemplum tristissimum, quod A. C.
MDCCXV. tempore Nativitatis Christi nostra
in Salana eveniebat, satis illustrare sufficienterque
potest confirmare.

Th. 13.

Sed quando nunc quis hujusmodi malis at-
que illicitis incantationibus absconditos rimatur
thesauros & invenit, quæritur ad quem pertineant?
& respondetur, quod inventor secundum *l. un.*
C. de Thes. X, 15. plane admantur, & licet illos
in suo, aut publico & fiscali loco reperiat, & abs-
que controversia fisco in totum veniunt assignan-
di, *DD. ad d. l. un.* Si vero privato in loco alieno
thesaurus fuerit inventus nihil de hoc adscribi-
tur fisco, sed omne quod erutum, loci domino
est relinquendum, dominus enim fundi non de-
liquit, ideo ob alterius delictum puniri non pot-
est, peccata suos tenent autores, *l. 22. C. de pœnis.*
l. 155. de R. J. Sixtin. 2. de Regal. cap. ult. n. 34.

Th. 14.

Glossa *ad l. un. de Thes.* contrariam fovet
sententiam, & indistincte talem thesaurum fisco
adjudicat, cum qua multi faciunt *DD. maximi*
nominis, ex quorum numero sunt, Harprecht

B

ad

ad §. 39. n. 4. Garsias de expens. & melior. c. 22.
 n. 53. Schneidew. in d. §. 39. n. 5. & alii. Sed huic
 opinioni ipsa contrariatur æquitas: Si enim, in-
 quit Enoch Glæs. in Diff. de thes. th. 22. thesaurus
 alieno in fundo repertus totus ad fiscum transiret,
 dominus fundi absque sua culpa alieno facto quo-
 dammodo gravaretur, & privaretur eo emolumen-
 to, quod aut totum, aut ad partem, ita volente
 aliquando fortuna aut DEO potius, percipere potu-
 isset, contra l. 2. Quod vi aut clam.

Th. 15.

Quæstio hic potest moveri, an thesaurus in
 fundo empto sed nondum tradito sceleratis ac
 puniendis sacrificiis inventus à tertio, pertineat
 ad emptorem an ad venditorem? Alii ob stri-
 etam Juris rationem venditori adjudicandum esse
 thesaurum autumant. Ego arbitror ob natura-
 lem æquiratem thesaurum emptori esse assignan-
 dum, §. 3. J. de Empt. & Vend. L. 10. de R. J. L.
 7. pr. & L. 8. pr. de Peric. & commod. rei vend.
 nisi specialiter de thesauro sit exceptum, nam pa-
 eta dant leges:

Th. 16.

Vendor quidem adversus Emptorem, ad
 quem thesaurus arte legibus odiosa, inventus
 trans-

transfribat, non potest intendere remedium, se ultra dimidium læsum esse, l. 2. C. de resc. vend. quia thesaurum non possederit, ergo nec vendiderit, & sic lædi non potuerit. Enoch Glæs. d. *Diss. de thesauris* th. 31. Sixt. 2. cap. ult. n. 44. Hotoman. consil. 23. n. 17. addit, id communi omnium DD. sententia receptum esse dicit. Roman. quoque in l. 36. de verbor. obligat tradit venditorem hoc remedium posse intentare. Sed Franciſ. Conan. comment. lib. 3. c. 4. n. 4. in ea est opione, thesaurum ex æquitate inter emptorem & venditorem esse dividendum.

Th. 17.

Thesauros per funesta scelera in suudo oppignorato cum Jure antichriseos inventus non creditori sed debitori conceditur. Sic etiam proprietario ejusmodi thesauris occupatus cedit, ac nihil de hoc usufructuarius accipit: Thesaurus enim in fructu non computatur, l. 7. §. 12. Sol. matr. l. 63. §. 3. de A.R.D. Guilelm. Benedict. in repet. c. Raynutiſ in verb. Cœtera bona. n. 30. dicit, thesaurum in fundo usufructuario inventum quo ad usum spectare ad usufructuarium, quamdiu vivit, & demum usufructu finito una cum fundo proprietario esse restituendum, tamen id erroneum

B 2

esse

esse & Benedictum, dum copiae studet, judicio lapsum esse, afferit Molin. in consuetud. Paris. tit. I. §. 10. gloss. 1. n. 43. hæc Sixt. 2. cap. ult. n. 52.

Th. 18.

In re dotali thesaurus modo illico inventus non marito sed uxori totus est adjudicandus, atque id ob. dominium naturale, quod uxor habet. *Neque adversatur inquit Sixt. 2. cap. ult. n. 49. quod de subtilitate juris dos dicatur esse in dominio mariti atque rei vindicatio de rebus dotalibus competit &c. &c. Nam revera & naturaliter uxor retinet dominium suæ dotis, ideoque proprium ejus patrimonium esse dicitur.*

Th. 19.

Et quando rhesaurus in loco dotalitii arte magica fuerit inventus, non viduæ, cui ususfructus in fundo illo dotalitio est constitutus, sed mariti heredibus ob proprietatem venit adscribendus. Idem dicendum de fundo adventitii peculii regularis, si in eo ejusmodi prohibito modo thesaurus fuerit repertus, totus filio cedit, patri autem thesauri ususfr. conceditur, non jure ususfructus, sed jure patriæ potestatis, L. 6. pr. C. de bon. qua lib. Sic etiam thesaurus primogenito

to

to in loco Apanagiati fratris vetitis artibus inventus relinquitur, quia penes illum residet proprietas.

Th. 20.

Ita Dominus Feudi in prædiis feudalibus thesaurum dicto modo inventum, totum sibi recte vindicat, & hoc quidem ob competentem proprietatem. Nec obstat, quod Vasallus interdum quasi Dominus appellatur: Id enim non fit propter ipsum Feudum, sed propter Jus reale sive Feudum, cuius dominium utile habet, Jo. Köpen lib. 1. observ. 71. n. 2. & hoc etiam de Emphyteusi dici potest. *Sunt tamen nonnulli ex Interpretibus, qui vasallo & emphyteutæ in acquitendo thesauro, in fundo feudali vel emphyteutico invento, idem tribuunt, quod alii domino in suo fundo, &c.* Sixtin. 2. cap. ult. n. 48.

Th. 21.

THESAURUS igitur est, circa quem puniendis sacrificiis effodiendum malevoli homines sunt occupati. Definitur autem hic a Paulo JCto l. 31. §. 1. de A. R. D. *Quod sit vetus quedam depositio pecuniae, cuius non exstat memoria, ut jam dominum non habeat.* Cassiodorus 6. var. Epist. 8. *Thesaurum, ait, depositivam esse pecuni-*

B 3

am,

am, quæ longa vetustate competentes dominos amissit. Thesaurus Persis dicitur *Gaza*, Germanis ut supra dictum *ein Schatz*/ circa hoc autem vocabulum id habemus monere, quod sc. in Lib. I. **Land - Recht** art. 31. in pr. aliter sit accipiendum & ad venas tantum metallicas explicandum, quam explicationem Elector Augustus in Nov. Const. 53. p. 2. probat, in qua hæc verba legere licet: **Dieweil aber unsere Verordnete dahin geschlossen/ daß solche correction der gemeinen Rechten nicht zu zugeben/ bevorab weil der Text von allen Schätzen/ so unter der Erden/ nicht von den thesauris reconditis, sondern von dem Bergwerk und Erz zu verstehen ic.**

Th. 22.

Requirit Paulus ad constituendum thesaurum in sua definitione *depositionem pecuniae*, cuius non exstat memoria, & in his verbis tota consistit thesauri forma. Vox autem pecuniae in dicta *de fin.* occurrens varie accipitur: 1. Pro omnibus rebus, & sic in lata significatione, l. 5. pr. l. 178. pr. l. 222. *de V. S.* 2. Stricte, pro rebus fungilibus, l. 2. pr. & §. 1. C. *de Const. pec.* 3. Strictissime pro pecunia numerata seu nummo signato. Hic accipitur pro rebus mobilibus caris atque pretiosis.

Th.

Th. 23.

Esse vero thesauri potissimum in hoc consistit, ut pecunia deposita dominum longo temporis spatio amiserit. Et sic differt thesaurus 1. à re & pecunia perdita, 2. à re pro de relicto habita, hæc enim facto nullius est, 3. à gemmis & aliis rebus in littore inventis, hæc quidem nullius sunt natura, non autem tempore, 4. à metallis & mineralibus, hæc olim ad dominos fundi pertinebant, hodie vero ad Regalia referuntur, *Lauterbach in Diff. sua de Thes. th. II.*

Th. 24.

Modus seu forma thesauros arte magica quærendi atque inveniendi varie se exserit. Inprimis quidem magici thesauri fossores in effodiendis illis citatione spirituum utuntur, quos, uti tradunt, loca thesaurorum reconditorum teneri indicare. Sed priusquam hæc citationes suscipiuntur, Artistæ varios circum se circulos scribunt, illisque inscribunt D. B. J. C. G. S. M. U. R. i.e. **Das Blut Jesu Christi Gottes Sohn macht uns rein/ tunc hos scilicet circulos ensemble benictum manu tenentes occupant, dicta sacrosque Psalmos ac impias conjurations demurmurant, quas vero ceremonias nefandas porro adhibe-**

hibere solent, de his manuscripti codices atque impressi, qui circumferuntur, copiose agunt, uti sunt: Magia Pigmeorum oder Bericht/ wie der Mensch von denen Bergmännigen / welche bey denen verborgenen Schätzen oder Bergwerken seyn / auf alles/ was man fraget / Antwort bekommen/ und die verborgene Schätze oder Bergwerke erlangen könne. Oraculum Crystallomanticum seu Crystallomantia, daben eine absonderliche Arth die Schätze zu erforschen / und zu finden. Melani Monachi Process von Beschwehrung mancherley Geister. M. Busini, *philosophiae arcana physica, quibus metalla & thesauri in terra latentes inveniri nullo negotio possunt.* Alberti Magni *Nigromantia*, & alii. Paucis abhinc annis Lipsiæ ejusmodi à pietate remoti codices sceleratique centum & quadraginta septem 3000, thal. vendebantur.

Th. 25.

Porro dicti thesauri fossores de radice quadam, ad thesauros eruendos faciente, solliciti sunt, quæ germanice vocatur die Epring = Wurzel. Figura hujusmodi radicis in *Tr. de Magia Natur.* p. 119. exhibetur, ac simul exemplum hisce verbis refer-

refertur : Ich habe / inquit autor , nicht längstens einen Mann gesprochen / der von etlichen Schatz - Gräbern und Landstreichern nach der Spring - Wurzel verschickt war / welcher / nach dem er etliche achtzig Meilen darnach herumgestrichen / endlich dieselbe / und ich glaube meines Erachtens / von einem Wurzelmänn / bekommen / doch aber keinen Schatz darmit heben können / hat aber doch wahrhaftige Spring - Wurzel bekommen / weil er so weit darnach gesprungen war .

Th. 26.

Hic prætereundi non sunt *globi* , quibus thesauri fossores in perscrutandis thesauris interdum utantur ; quorum naturam , uti ajunt , ita comparatam esse , ut currendo insistant , donec locum thesauri sistendo indicant , Germanis dicuntur *Find - Kugeln* / de quibus reperitur MSCtum hoc titulo ornatum : *Beschreibung des von denen sieben Meistern und Philosophis entsponnenen Globorum oder verborgenen Find - und Kugelwerks.*

Th. 27.

Nota etiam est virgula quædam divinatoria
C Win.

Wunschel- oder Glücks-Ruthe/ quæ ad thesau-
ros quærendos sæpius adhiberi solet. Hanc
Sceleratis & puniendis sacrificiis, aut alii cuilibet
arti legibus odiosæ annumerandam esse DD.com-
muniter negant, quia nulla adsit incantatio, nulla
ars diabolica, sed potius naturalis occulta quali-
tas, conf. Godofr. Fibigii *Diss. de thesauris & eorum*
jure c. 5. Est autem virgula divina, nihil aliud,
quam ex corylo decisus bifidus surculus, quo venas
illi scil. metallarii auri argenteive feraces expli-
rant, inclinante se eo virgula, qua sub terra ut
næ feruntur atque incedunt, hic usque Casp. Peu-
cerus in *Commentar. de præcipuis generibus divi-
nationum tit. de reliquis Physiol. Gener. p. m.*
375.

Th. 28.

Communem hanc opinionem Schottus in
physica sua curiosa lib. 12. cap. 4. hunc in modum
impugnat: Cur furca potius quam alia figura ad-
bibetur? cur non in omnium manibus vi exultan-
tium anteriorum inclinat, sed tantum in certis?
cur Surculi illi etiam in privatis ædibus argentum
inveniunt? Nimirum Demon mouet, quo autore
Numa Pompilius annulo vel jasrido in vitrum
aqua

*equa plenum demisso & ad latera utrimque alliso
barriolabatur, teste Pierio Valeriano, hæc Schot-
tus. Sic quoque improbant virgulam Eckardius
in Christiano religioso quest. 15. p. 121. M. Hen-
ric. Schmidius in thes. misc. part. i. §. 32. M. Mi-
chael Liebentantz in Diff. de Magia baculorum th.
17. atque alii.*

Th. 29.

Doctores, uti percepimus communiter sta-
tuunt, surculos divinatorios inter artes legibus
odiosas atque superstitiones minime esse referen-
dos, sed contrarium mihi residet in animo. Su-
perstitutionum enim est creaturis mirandas atque
majores tribuere vires quam quas à Creatore ac-
ceperunt, & hoc fit, quando virgulæ mercuriali
magia adscribitur divinatrix, quæ tamen ejus-
modi facultate omnino est destituta. Occulta
qualitas, quæ ad hanc defendendam in medium
profertur, velum potius est fraudulentorum er-
ronum atque metallorum malitiæ, quam excu-
fatio inscitiae virium in his surculis reconditarum,
& experientia, quæ illis attribuitur, omni frau-
de, fallacia & mendaciis plena est, quod etiam
quam plurima exempla confirmant. v. M. Joh.

C 2

Præ-

torius in tr. de Police p. 181. Sam. Strykius *de curiositate c. s. §.29.* Quæ superstitiones ceremoniæ in colligendis virgulis atque præparandis adhibentur, de his agit R. P. Bernhardus in libello suo perraro *de vera atque brevi descriptione virgulae mercurialis cumque modo præparandi &c.* Prodiit Praga, 1532.

Th. 30.

Quibus nunc illegitimis modis magici thesaurorum indagatores ad finem suum obtinendum uti soleant, ex jam dictis satis manifestum est. Horum autem finis aut in avaritia, quanihil fœdus, saturanda, aut in vana maximarum divitiarum spe adimplenda præprimis consistit.

Th. 31.

Huic vero fini sæpiissime impedimento sunt extrema animi & corporis pericula, quibus magnarum fortunaruim cupidi exponuntur, cuius exemplum memorabile ac notatu dignum Jo. Wierus, *Medicus in tr. de Praestigiis Dæmonum, Lib. II.* & post hanc Camerar. *Lib. I. meditation. bift. cap. 36.* refert, quod nempe anno MD.

MD. XXX. Sacerdoti in Chrystallo thesauros Noribergæ ostenderat Dæmon: hos, cum loco perfosso ante urbem quæreret sacerdos, adhibito amico spectatore, & jam in specu arcam vidisset, atque ad eam cubantem canem atrum: Ingressus sacerdos in specum opprimitur interficiturque, ruente cacumine & specum, rursus complente. Huc præ aliis referri meretur exemplum sub fine *tb.* 12. supra propositum.

Th. 32.

Et licet hi thesauri fossores avaritia ac spe lucri excoecati periculum capitum, in effodiendis thesauris occurrens, evitent, vitæque discrimen effugiant, tamen magnam in poenam np. capitalem sec. *L.* 5. *C. de Malef.* & *mathem.* incurruunt, Schneidew. ad §. 39. n. 5. Speckhan. *Quest.* cent. 3. claf. 1. q. 43. n. 3. Carpzov. *in prax. crim.* p. 1. q. 50. n. 41. horrendum recenset exemplum, quod Lipsienses poena capitum puniverunt. Et à Carpz. hisce recensetur verbis hat H. K. bekannt/ daß er etlichen Leuten zugesaget / durch seine Kunst verlohrne Dinge wieder zu verschaffen/ und daß er ohngefehr vor drey Jahren einen Geist/ mit Nahmen Sibylle/ auf einen Freitag

C 3

Abends

Abends dreymahl nach einander geladen / welcher auch jedesmahl / als ein kleines Kind in menschlicher Gestalt / in weiß grauen langen Kleidern / mit einen selkamen wunderbarlichen Angesichte / und frummen langen Nasen / auf dem Haupte lange dorue Sträuche / in Gestalt einer Kronen habend / erschienen / und er aber in den ersten zweyen mählern nichts erfragen können / wie er ihn aber zum dritten mahl geladen / und bey dem Gehorsam / damit er den Obersten der Teuffel Beelzebub verwand / beschworen / sey er erschienet / und als er ihn willkommen heissen / auch nochmahls beschworen / in vorangezeigten Nahmen / daß er ihm anzeigen solte / an welchem Ort im Hause der verborgene Schatz vorhanden / und womit er denselben bekommen könne / hätte ihm darauf der erschiene Geist Sibylle in kleiner subtiler Stimme vermeldet : Er sollte nehmen gewehet Wachs / dasselbe mit Mürrhen und Weihrauch vermischen / und daraus ein Licht machen / solches anzünden / und einer kleinen unbesleckten Dirnen in die Hand geben / daß sie damit in dem Hause herum gienge ; an welchem Ort dasselbe Licht ausleschen würde / daselbst wäre das Geld / und der verborgene Schatz vorhanden / wie er sol-

solches von den Geist Sibyllen gehöret/ hätte er ihn gebeten/ daß er in dem Friede/ darinnen er gekommen/ wieder von ihm scheiden sollte/ wie dann geschehen/ und er darauf die Kunst gebraucht/ und ein Thaler werth dafür empfangen/ mehr hätte er nicht gethan. Er hätte aber ein Glas zu Amsterdam, das hiesse das Violen-Glas/ wann er das hätte/ wolte er darein wohl alle Böse laden/ ic. Da nun der Gefangene auf solchen seinen gethanen Bekanntniß vor Gerichte freiwillig verharren/ oder des sonst wir recht überwiesen würde/ so möchte er von wegen solcher begangenen und bekannten Misshandlung/ mit dem Schwerdt vom Leben zum Tode gestrafte worden. B. R. B. ad consult. senatus, M. Nov. A. 1586. Sic Carolus V. Imp. Cornelium Agrippam & duos alios nobiles, eo quod thesaurorum spem per artem magicam obtulissent, aula & regnis suis exulare jussit, referente Mart. del Rio. L. 2. c. 12. in fin. Lauterbach/ in Diff. de Thes. tb. 12.

Th. 33.

His, uti supra jam audivimus, admittitur thesaurus arte magica inventus, si illum in proprio, vel in loco fisci invenerint & fisco adjudicatur, quando vero in loco alieno fuerit inventus,
tunc

tunc fundi domino adscribitur. Contrarium autem in Apulia & Sicilia erat receptum, nam legibus Regum Guil. I. & Frid. II. constituebatur, ut thesaurus quocunque loco ac modo inventus fisco cedat, quod à Carolo II. est correctum, Matth. de *Afflict. Const. Neapol. de Offic. secret.* Sotus 5. de *Just. quæst. 3. art. 3.* & Sylvester ejusmodi dicunt, consuetudinem esse contra Jus Gent. quando np. fisco de thesauro invento aliquid adscriberetur, sed Navarrus, Cajetanus, Covarius & alii DD. contrariam fovent sententiam. In Belgio fœderato Jus hoc de thesauris incertum esse dicitur, nam Patroni fisci contendunt thesauros quocunque in loco inventos ad fiscum pertinere, alii vero contra putant, sequendum nempe esse in hoc negotio constitutionem Juris Romani, Enoch Glæs. in *Diss. de thes. th. 70.*

Th. 34.

Exiguas igitur hæc paginas B. L. accipe æquo animo ac reconde tibi thesaurum in cœlo, ubi neque ærugo tineaque corrumpit, & ubi nec thesauri fossores perfodiunt nec fures furantur.

